

INTRODUCCIÓ

En seleccionar *Frankenstein* per formar part d'aquesta col·lecció, l'editor de «Standard Novels» em va demanar que escrivís una mena d'informe sobre quin havia estat l'origen de la història. M'agradarà poder complaure'l, perquè així tindrè l'oportunitat de respondre a una pregunta que sovint m'han fet: com vaig poder, de tan joveneta, pensar en una idea tan repulsiva, i estendre-m'hi? És cert que no m'agrada escriure sobre mi mateixa; però acusar-me d'intrusió personal no seria just, ja que aquest article apareixerà només com a apèndix d'una obra ja completa que tractarà uns punts dels quals només jo, en tant que autora, tinc coneixement.

No és gens estrany que, sent la filla de dues conegudes celebritats literàries, Mary Wollstonecraft i William Godwin reflexionés des de molt jove sobre l'art d'escriure. De petita, ja feia gargots; el meu entreteniment preferit durant les hores de lleure era «escriure històries». Però encara hi havia una altra cosa que m'agradava més: fer castells a l'aire, somniar desperta, seguir el fil de pensaments que volaven al voltant d'incidentes imaginaris. Els meus escrits no eren ni de bon tros tan fantàstics ni agradables com els meus somnis. Quan

escrivia em limitava a imitar, a fer el que els altres feien, en comptes de posar per escrit el que la ment em dictava. Tot el que escrivia ho llegia com a mínim un altre ull, el de la meva amiga i companya d'infància; però els meus somnis eren només meus. No els explicava a ningú; eren el meu refugi en els moments de tristesa i el meu plaer més gran en els d'esplai.

Vaig viure gairebé tota la infància al camp, sobretot a Escòcia. De tant en tant visitava altres regions més pintoresques, però el meu lloc de residència habitual era a la vora de la riba monòtona i ensopida del riu Tay, prop de Dundee. Monòtona i ensopida és com la veig ara, en retrospectiva, però no m'ho semblava aleshores. Era el bressol de la llibertat; allà podia conversar amb el producte de la meva fantasia sense que ningú no em destorbés. Escrivia; però el meu estil no tenia res d'extraordinari. Va ser sota els arbres de la nostra finca o els pendants deserts de les muntanyes pelades que ens envoltaven que van néixer els meus primers escrits autèntics. Allà va ser on la meva imaginació va emprendre els primers vols. Jo mai no apareixia com l'heroïna dels meus contes. La meva vida em semblava poc interessant; no em sabia veure com a protagonista de desgràcies romàntiques o esdeveniments fabulosos; però el meu jo no es limitava a un cos físic i sabia com ocupar les hores amb creacions molt més atractives per a mi en aquella edat que no pas les meves sensacions.

Poc després vaig començar a estar més enfeïnada i el món real va substituir el de la ficció. Això no obstant, el meu marit

sempre va voler que provés que era digna dels pares que tenia i que m'introduís en el món de la fama. Sempre m'animava perquè m'esforcés a obtenir una bona reputació literària, idea que en aquell temps em seduïa força, tot i que ara em resulta ben indiferent. Volia que escrivís, no esperava que produís res de notable, però volia poder jutjar fins a quin punt era capaç de millorar els meus escrits en el futur. Però vaig continuar sense fer res. Els viatges i tenir cura de la família m'ocupaven el temps. Llegia i mirava de polir les meves idees en contacte amb la ment molt més cultivada del meu home; aquesta mena d'estudi va ser tota l'activitat literària a què em vaig dedicar aquells dies.

L'estiu de 1816 vam anar a Suïssa i ens vam convertir en els veïns de lord Byron. Al principi vam passar moltes hores de tranquil·litat al llac o passejant per la ribera. Lord Byron, que escrivia el tercer cant de *Childe Harold*, era l'únic de nosaltres que posava els seus pensaments per escrit. Totes aquelles idees, que ens va anar comunicant a poc a poc, vestides amb tota la llum i l'harmonia de la poesia semblaven catalogar de divines totes les glòries del cel i de la terra, les influències dels quals compartíem.

Però l'estiu va resultar ser humit i desagradable, i la pluja incessant ens va tenir tancats a casa durant dies. Ens van arribar a les mans uns quants volums d'històries de fantasies traduïdes de l'alemany al francès. Hi havia *La història de l'amant inconstant*, que quan intentava abraçar la núvia a qui s'havia promès solemnement, es trobava als braços del fantasma lívid de la primera noia que havia abandonat. Hi havia

el relat del pecaminós fundador de la seva raça que carregava amb el destí miserable d'anar repartint el petó de la mort entre tots els fills més joves de la seva desgraciada família just quan deixaven enrere els anys d'adolescència. Amb la seva figura gegantina i boirosa, vestit com el fantasma de Hamlet, cobert completament per una armadura i amb la visera enlaire, es deixava veure a mitjanit, sota els dèbils raigs de llum de la lluna avançant lentament per una tenebrosa avinguda. La silueta es va perdre entre les ombres dels murs del castell; de sobte, una de les portalades es va obrir, es van sentir unes passes, s'obrí la porta d'una de les habitacions i la criatura s'acostà al llit d'aquests joves plens de salut que dormien profundament. Un dolor infinit li va inundar el rostre quan es va inclinar per fer un petó al front dels nois, els quals, a partir d'aquell moment, es van anar pansint com les flors quan els talles la tija. Mai no he tornat a rellegir aquelles històries, però els incidents que s'hi relaten apareixen tan frescos a la meva ment com si els hagués llegit ahir.

—Cadascun de nosaltres escriurà un conte de fantasmes
—va dir lord Byron.

Tots vam acceptar la proposició. Érem quatre. L'autor descendent de la noblesa va començar un conte un fragment del qual es publicà al final del seu poema *Mazeppa*. Shelley, que era molt més hàbil per representar idees i sentiments a través de la llum de metàfores brillants i de la música dels versos més melodosos que guarneixen el nostre llenguatge que no pas a l'hora d'inventar-se l'esquelet d'una història, va començar un conte basat en experiències dels primers anys

de la seva vida. El pobre Polidori va tenir una idea terrible sobre una dama amb una calavera en lloc de cap que va ser castigada perquè observava d'amagat pel forat d'un pany per veure alguna cosa que he oblidat (segur que es tractava d'alguna cosa molt sorprenent i malèvola) i, quan va tenir la seva protagonista en una situació pitjor que la del conegut Tom de Coventry, no va saber què fer-ne i es va veure obligat a enviar-la a la tomba dels Capulets, que era l'únic lloc del món adequat per a ella. Els tres il·lustres poetes, preocupats per la banalitat de la prosa, de seguida van mirar d'acabar els seus escrits irritants.

Em vaig afanyar a pensar una història, una història que rivalitzés amb les que ens havien fet emprendre aquella tasca, que parlés dels temors misteriosos de la natura que ens envolta i que despertés horrors emocionants, que fes que el lector tingués por de mirar enrere, li glacés la sang i li accelerés el pols. Si no podia aconseguir tot això, la meva història de fantasmes no es mereixeria aquest qualificatiu. Rumia-va i pensava sense cap resultat. Vaig experimentar la buidor que produeix no saber què inventar, que és la pitjor de les tortures a què s'ha d'enfrontar un autor, quan no hi ha res que respongui a les nostres invocacions ansioses.

—Ja se t'ha acudit alguna història? —em demanaven cada matí i, cada matí, em veia obligada a respondre amb una negativa humiliant.

Com hauria dit Sancho Panza, tot ha de tenir el seu principi, i aquest principi ha d'enllaçar amb alguna cosa que ha passat abans. Els hindús creuen que el món reposa sobre un

elefant, però saben que l'elefant cauria si no tingués una tortuga a sota que l'aguanta. Inventar, he de ser prou modesta i admetre-ho, no consisteix a crear a partir del buit, sinó a partir del caos. En primer lloc cal tenir els materials; potser només se n'obindrà fosc o substàncies informes, però el que no es pot fer és crear els elements a partir del no-res. Totes les qüestions relacionades amb invents i descobertes, fins i tot les que tenen a veure amb la imaginació, acaben recordant-nos la història de l'ou de Colom. La invenció és saber fixar-se en les possibilitats d'un tema determinat i després modelar i forjar idees que hi estiguin relacionades.

Vaig presenciar moltes converses entre lord Byron i Shelley com a oïdora devota i gairebé muda. En una d'aquestes xerrades es va parlar de diverses doctrines filosòfiques i, entre d'altres, es va discutir la naturalesa del principi de la vida i si era possible que mai s'arribés a descobrir i divulgar. Van parlar dels experiments del doctor Erasmus Darwin (no parlaré del que aquest doctor realment feia o deia que havia fet, sinó del que es va dir que havia fet). Havia posat uns quants fideus en un recipient de vidre i, per alguna raó extraordinària, es van començar a moure voluntàriament. Però no era així com sorgia la vida. Potser era possible reanimar un cadàver; el galvanisme¹ havia aportat una pista important: potser les diferents parts que formen una criatura es podien fer manualment i després unir-les i donar-los calor humana.

1. Ús del corrent elèctric per provocar contraccions musculars en teixits morts.